

Memo

Datum

27 februari 2023

aan	Commissie Sociaal
CC	College, Leon Jeurninck
Van	Wethouder Sociaal Domein
Betreft	Rekenbrief "data-analyse en sociaal domein"
Prioriteit	

Aanleiding

Op 22 december 2022 is van de Rekenkamer Leudal een brief ontvangen met het onderwerp "data-analyse en sociaal domein". Deze brief staat geagendeerd voor de commissie sociaal op 6 maart 2023.

De Zomernota 2023-2026 (passage over structureel financieel evenwicht) is voor de Rekenkamer aanleiding om nader in te zoomen op het instrument data-analyse en hierover een brief naar de gemeenteraad te sturen. Over deze brief heeft afstemming plaatsgevonden met portefeuillehouder van Helden.

Samenvatting van de brief

De Rekenkamer leest uit de Zomernota dat:

- het ons niet gelukt is om de omslag te maken die gaat leiden tot een structureel financieel evenwicht in het sociaal domein, waarbij de uitgaven gelijk zijn aan de te ontvangen middelen;
- en daarvoor een diepgaander vervolgproces nodig is om inzicht te krijgen in realistische resterende mogelijkheden om de taakstelling te realiseren en de keuzes te maken die daarbij horen.

Hierbij wordt aangegeven dat in de afgelopen 8 jaar meerdere malen aanbevelingen zijn gedaan met betrekking tot data-gedreven werken en dat de Rekenkamer deze aanbeveling opnieuw voor het voetlicht van de gemeenteraad wil brengen.

De Rekenkamer stelt dat wij onvoldoende invulling geven aan de vier principes:

1. Gekend worden, en kenbaar maken;
 2. Eén persoon/gezin, één plan en één regisseur;
 3. Ongelijke gevallen, ongelijk behandelen;
 4. De aanbieders kunnen overal vandaan komen, maar de informatie is altijd bij de gemeente.
- Volgens de Rekenkamer is dit de oorzaak van de financiële tekorten en de doorlopende problemen in het sociaal domein in Leudal en is data-analyse de basis om uitvoering te geven aan de vier principes. De Rekenkamer geeft daarbij aan dat gestuurd moet worden op het dalen van het beroep op voorzieningen in plaats van de prijs van de voorziening.

De Rekenkamer verwijst naar hun reeds gedane aanbevelingen in de afgelopen 8 jaar in de 6 volgende onderzoeken:

1. Rekenkamerbrief Decentralisaties en Inkoopbeleid (2014),
2. Quick Scan – De inrichting van het Centrum voor Jeugd en Gezin en de decentralisatieparadox in Leudal (2014),
3. Rekenkamerbrief Tekorten Jeugdhulp (2019),
4. Toegang en Tevredenheid Jeugdhulp in de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert (2020),
5. De Schaal en de Omgevingswet (2021) en
6. De statushouder in Leudal.

Memo

Reactie op de brief van de Rekenkamer

1. *De Zomernota geeft een positiever beeld van het sociaal domein dan door de Rekenkamer wordt geschetst.*

Er staat ook dat transformatie een langdurig proces betreft dat wordt beïnvloed door enerzijds exogene factoren (veranderende wetgeving, verandering in de bevolkingssamenstelling en doordecentralisatie van taken) en anderzijds door het ontbreken van de benodigde slagkracht binnen de ambtelijke organisatie en de samenwerkingsverbanden. Vervolgens wordt het proces beschreven om tot een structureel financieel evenwicht te komen:

- introductie van opgave gericht werken ter versterking van het voorliggend veld;
- inzicht krijgen in realistische mogelijkheden;
- efficiënter samenwerken met onze (regionale) samenwerkingspartners;
- opnieuw bezien van rapportages en data;
- realistisch begroten waarbij de bijstellingen van budgetten door het Rijk worden meegenomen (deze zijn immers het gevolg van het corrigeren van eerder gedane aannames of positieve/negatieve effecten voor gemeenten of compenseren nieuwe ontwikkelingen);
- uitbreiding van capaciteit.

2. *De Rekenkamer schetst een negatief beeld over de financiële tekorten en de doorlopende problemen in het sociaal domein in Leudal.*

De groeiende zorgvraag is een landelijke ontwikkeling en bijna alle gemeenten in Nederland constateren dat de ingezette transformatie niet snel genoeg plaatsvindt om de stijgende uitgaven op te kunnen vangen. Het is onduidelijk over welke lokale doorlopende problemen de Rekenkamer het heeft. Er zijn knelpunten (wachlijsten, personeelstekorten etc.) in het sociaal domein, maar deze knelpunten spelen in het hele land en onze lokale invloed is niet groot. Toch hebben we verbeteringen doorgevoerd die voor zorgaanbieders helpend zijn (o.a. vereenvoudiging van het aanvraagproces) en zijn we continue met hun in gesprek om knelpunten op te pakken.

Vanwege de financiële situatie in het sociaal domein, is vanaf 2021 een structurele taakstelling in onze begroting opgenomen. De maatregelen in het plan van aanpak "Duurzaam evenwicht in het sociaal domein" lagen aan de taakstelling ten grondslag. De taakstelling is in 2021 en 2022 behaald. Ook de taakstellingen voor de begrotingsjaren 2023 en 2024 zijn reeds ingevuld (zie Programmabegroting 2023-2026). Nu is het zo dat de maatregelen uit het plan zijn uitgevoerd en voor de structurele taakstelling een diepgaander vervolgproces nodig is om inzicht te krijgen in resterende mogelijkheden.

De invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugd draagt positief bij aan onze financiële situatie. Onze jeugduitgaven zijn met ongeveer 2 miljoen gedaald (omdat we minder inkomsten ontvangen zijn ook de budgetten in de begroting verlaagd). In onze gemeente verbleven veel jeugdigen met een voogdijmaatregel waar de kosten voor jeugdhulp met ingang van 1 januari 2022 niet meer voor ons zijn, maar voor de gemeente waar de jeugdige vanaf kwam. Tot 2022 kregen we hiervoor een compensatie van het Rijk op grond van de compensatieregeling voogdij (verschil tussen het budget en de werkelijke kosten voogdij). De hoogte van deze compensatie bedroeg de laatste jaren rond de € 800.000 per jaar en kwamen ten gunste van de algemene middelen.

3. Met het Regionaal Beleidsplan Sociaal Domein zijn de visie, maatschappelijke effecten en de doelen vastgesteld. *In dit kader zijn lokale en regionale activiteiten uitgezet gericht op een kwaliteitsverbetering die moet leiden tot een lager beroep aan voorzieningen.*

Hieronder worden een aantal activiteiten genoemd:

- a. Aan te stellen regisseur voorliggend veld ter versterking van het voorliggend veld, waardoor het beroep op voorzieningen in de 1ste en 2de lijn kan afnemen;
- b. Opdracht aan Synthese ter versterking van de sociale basis (jongerenwerk, opbouwwerk, vroegsignalering armoede, tegengaan eenzaamheid etc.);

Memo

- c. Investeren in de basisvoorziening Centrum voor Jeugd en Gezin, waarbij een uitbreiding van het lokale team van Leudal heeft plaatsgevonden voor het bieden van ambulante basisjeugdhulp in het kader van normaliseren, demedicaliseren en verlagen van het beroep op gespecialiseerde jeugdhulp.
 - d. Invoering van de praktijkondersteuners huisartsen, waardoor meer hulpvragen in de 0de of 1ste lijn kunnen worden opgepakt. Als verwezen wordt naar specialistische hulp kan dit gerichter worden gedaan en leidt dit tot een effectievere inzet;
 - e. Pilot lokaal behandelteam. Dit team behandelaren gaat aanvullend en in samenwerking met het CJG lokaal behandeling bieden, waardoor meer hulpvragen in de 1ste lijn kunnen worden opgepakt. Als verwezen wordt naar specialistische hulp kan dit gerichter worden gedaan en leidt dit tot een effectievere inzet;
 - f. Nieuwe verwervingsstrategieën voor Wmo en Jeugdhulp, gericht op het halen van transformatiedoelstellingen. O.a. (segment 1) Opnamevervangende behandeling en verblijf met behandeling Jeugd, waar vanaf 1 januari 2023 de gecontracteerde partijen meer dan voorheen de behandeling gezamenlijk invullen waarmee de noodzaak tot verblijf in het belang van de jeugdigen mogelijk wordt voorkomen. Ambulante inzet is over het algemeen niet alleen effectiever, maar in de regel ook goedkoper dan behandeling met verblijf.
4. *De meeste constatering en aanbevelingen van de Rekenkamer zijn herkenbaar uit landelijke evaluaties en eigen waarnemingen en passen binnen de koers die we beleidsmatig hebben uitgezet.*
In het Beleidsplan Sociaal Domein hebben we aangegeven hoe we de komende jaren de transformatie in het sociaal domein vorm gaan geven en welke effecten we willen bereiken. Sommige conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer zijn erg stellig en vragen om een nuancering.
5. *Data-gericht werken is een continue proces.*
Om de beleidscyclus goed uit te voeren is het gebruik van data essentieel om beleidskeuzes te onderbouwen, effecten te volgen en vervolgens weer bij te kunnen sturen. We investeren in processen om de juiste sturingsinformatie beschikbaar te hebben. Deels is dat in onze eigen processen (bijvoorbeeld Wmo), voor een gedeelte vraagt dit regionale inzet (Centrum voor Jeugd en Gezin, aanbesteding Wonen Jeugd) en soms zoeken we in een groeiproces nog met partijen welke data we eigenlijk echt nodig hebben. We beschikken al over veel geschikte data op basis waarvan monitoring plaatsvindt. Er moet een doorontwikkeling plaatsvinden om de data meer in samenhang te duiden en daarop vervolgens tijdig te anticiperen. Daarom zijn de gemeenten in Midden- Limburg West samen een project gestart om een regionaal dashboard Wmo én Jeugd te ontwikkelen. De mogelijkheden om uit te breiden met Participatie en Schuldhulpverlening worden hierin meegenomen.